

20251105 Ma2b

Antal lösningar till en andragradsekvation

Faktum: för vilket reellt tal t som helst har vi alltid $t^2 = t \cdot t \geq 0$.

Tecken $\pm$ betyder: + **ELLER** -.

Definition av kvadratrot

- Om $a > 0$ definieras kvadratrotten ur a som **det positiva talet** (skrivs $\sqrt{a}$) vars kvadrat är a , dvs $\sqrt{a} > 0$ och $\sqrt{a} \cdot \sqrt{a} = a$. T.ex $\sqrt{4} = 2$.
- Om $a = 0$ definieras $\sqrt{a} = \sqrt{0} = 0$.
- Om $a < 0$ saknar $\sqrt{a}$ betydelse som reellt tal. T.ex Kvadratrotten ur -1 , $\sqrt{-1}$ har ingen betydelse som ett reellt tal eftersom för vilket reellt tal t som helst har vi alltid $t \cdot t \geq 0$.

Exempel. Lös ekvationerna (a) $(x - 1)^2 = 4$, (b) $(x - 1)^2 = 0$ och (c) $(x - 1)^2 = -1$.

Andragradsekvation i pq -form och lösningar.

$$x^2 + px + q = 0.$$

Hur kan man lösa ekvationen? Formelblad

$$x = -\left(\frac{p}{2}\right) \pm \sqrt{\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q}.$$

Antalet lösningar till en andragradsekvation beror på uttrycket $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q$. Det är uttrycket under rottecken i formelblad. Vi ger detta uttryck ett namn: **diskriminant** (i pq -formen). Vi kan se direkt hur många lösningar **utan att lösa ekvationen**.

Diskriminant och antal lösningar till en andragradsekvation.

- Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q > 0$, finns två reella lösningar.
- Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q = 0$, finns en enda reell lösning.
- Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q < 0$, finns ingen reell lösning.

Uppgift S.56: 2218, 2219, 2220, 2223, 2224.

Graf av funktionen $y = f(x)$ är alla punkter (x, y) som uppfyller $y = f(x)$, dvs $(x, f(x))$ för alla x i definitionsmängden.

Exempel: Grafen av funktion $y = kx + m$ är en linje med lutningen k och skärningspunkten på y -axeln med koordinaten $(0, m)$. Varje punkt på linjen har koordinaten $(x, f(x)) = (x, kx + m)$.

Exempel: Grafen av andragradsfunktion $y = f(x) = x^2 + px + q$ är en parabel pekar uppåt, dvs en glad mun.

Vad är skärningspunkter mellan grafer till $y = f(x)$ och $y = g(x)$?

Skärningspunkterna är de punkter (x, y) som ligger **på båda graferna samtidigt**.

Det betyder att både $y = f(x)$ och $y = g(x)$ gäller för samma x -värde. Alltså måste $f(x) = g(x)$. Vi kan lösa ekvationen $f(x) = g(x)$ och får de x -värden där graferna möts.

Vi kan också representera skärningspunkterna med hjälp av ekvationssystemet.

$$\begin{cases} y = f(x) \\ y = g(x) \end{cases}$$

Exempel: Bestäm skärningspunkterna mellan parabeln $y = 2x^2 - 5x + 1$ och den räta linjen $y = 3x - 5$.

Metod 1. Grafisk metod. Antag att vi har grafer. Metod 2. Algebraisk metod. Vi använder substitutionsmetoden.

Svar. De två skärningspunkterna är $(1, -2)$ och $(3, 4)$.

Samma matematik i fyra aspekter av tolkningar.

1. **Nollställena** till funktionen $y = f(x)$.
2. Lösningar till ekvationen $f(x) = 0$.
3. Skärningspunkten mellan funktionens graf och x -axeln.
4. Ekvationssystemet

$$\begin{cases} y = f(x) \\ y = 0 \end{cases}$$

Geometriförklaring av diskriminant, återbesökt.

Grafen för

$$y = f(x) = x^2 + px + q$$

är en glad mun (en parabel som öppnar sig uppåt).

$$\begin{cases} y = x^2 + px + q \\ y = 0 \end{cases}$$

Diskriminanten avgör om parabeln skär x -axeln.

- Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q > 0$, skär parabeln x -axeln i två punkter.
  - Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q = 0$ skär parabeln x -axeln endast i en punkt (och tangerar den).
  - Om $\left(\frac{p}{2}\right)^2 - q < 0$ skär parabeln x -axeln inte i några punkter och ligger ovanför x -axeln.
-

Uppgift S.101: 3312, 3313, 3315, (3318).